

En feberaktig dröm om USA

Paul Thomas Andersons film *One Battle After Another*, löst baserad på romanen *Vineland* av Thomas Pynchon, är en fantastisk film som inte riktigt hänger ihop eller egentligen ens känns särskilt trovärdig på grund av alla de konstiga och ologiska kurvorna i berättelsen som utspelar sig under en räcka av 16 år. Det hela är mer ett slags feberaktig dröm än en realistisk skildring av den alltmer öppna fascismen i USA, en fascism som här visar upp ett politiskt vinklat kristet och vitt (rasmässigt konstruerat) ansikte utåt.

Det finns alltså häpnadsväckande mycket i filmen som svarar mot den utveckling som pågår under Donald Trumps andra period som president, det som alltmer börjat likna en auktoritär, kryptofascistisk revolution riktad mot det liberala och multietniska Amerika. Så till vida är filmen förträfflig. Men dess etos, uppdelningen i goda och onda karaktärer, slarviga och skötsamma, eller skötsamt underordnade, som den knäppa översten Steven Lockjaw spelad av Sean Penn, gör ändå att filmen till sist kantrar över i en mer traditionell actionstil med en biljakt som upplösning vad gäller spänningsmomentet i filmen.

Man bör samtidigt notera att det kristna momentet i filmen, representerat av den fascistiska och rasistiska gruppen Christmas Adventurers Club, har en motbild i form av de revolutionära nunnorna i ett kloster någonstans i närheten av den fiktiva staden Baktan Cross, som i filmen är en "*sanctuary city*", alltså en

stad som vägrar samarbeta med myndigheterna om utlämnande av så kallade illegala invandrare.

Filmens mest tvetydiga karaktär, Perfidia Beverly Hills spelad av Teyana Taylor, är liksom "Ghetto" Pat Calhoun/Bob Ferguson, som spelas av Leonardo DiCaprio, medlem i den revolutionära gruppen French 75. Hon är partner till Bob och mor till Willa Ferguson/Charlene Calhoun som spelas av Chase In-finiti. Perfidias öde i filmen är att få ett tragiskt slut.

Men filmberättelsen utmynnar trots detta i ett slags positivt slut eller en "seger" för den progressiva delen av människorna i filmen. De kommer då att stå för det Amerika filmen hoppas ska segra i detta ständiga krigande.

Bilden som filmen ger av den revolutionära, "stö-kiga" vänstern känns i min läsning tydligt påverkad av Dylanfilmen *Masked and Anonymous* som var ett slags absurdistisk marionetteater med figurer som starkt liknade dem man möter i Bob Dylans mest existentiellt utmanande sånger: Like A Rolling Stone, Desolation Row, All Along the Watchtower, Visions of Johanna och Titanic. Paradoxen i den filmen utgjordes av det faktum att Dylans värld, hans världsbild, hans komiskt-absurdistiska teater, också är en lovsång till friheten. Men den friheten är illusorisk och vänds till sist till sin motsats. Eftersom allt redan är förutbestämt, som reglerna i schack, hamnar man till sist i en filosofi med en starkt fatalistisk, deterministisk eller providentiell grundton.

Sättet att angripa samhällsproblemen i *One Bat-*

Warner Bros. Pictures

Teyana Taylor som Perfidia Beverly Hills i *One Battle After Another*.

tle After Another påminner en om det som uttalades av arméveteranen som sprängde sig med sin Tesla Cybertruck utanför ett Trumphotell i Las Vegas den 1 januari 2025. Föraren, som hittades död inne i bilen, hade efterlämnat ett par brev i sin mobil där han bland annat skrivit: *"This was not a terrorist attack. It was a wake up call. Americans only pay attention to spectacles and violence. What better way to get my point across than a stunt with fireworks and explosives."*

Det är den här skiljelinjen mellan tragedin så som den utspelar sig i verkligheten och det lyckliga slutet i filmen som till sist gör att alltsammans känns mer som ett slags önskedröm än som någonting verkligt. Det problematiska slutet där den jagande skurkens våldsamma död får ett slags katharsiseffekt både för de två huvudpersonerna och för publiken gör att den amerikanska förkärleken för våld, tydligen oberoende av politiska preferenser, känns som en återkoppling till den stenhårda logiken i äldre tiders västern- och gangsterfilmer.

Bilden av framför allt den sinistra vita gruppen av mycket rika och mycket fördomsfulla människor blir trots allt grov på gränsen till parodisk (vilket sä-

kerligen också är meningen) och liknar frapperande mycket den bild som tecknas av en liknande gruppering i Bong Joon-hos sci-fi-fantasyfilm *Mickey 17*. En annan film som *One Battle After Another* också till en del påminner om är Jordan Peeles *Nope*, speciellt vad gäller att teckna en bild av dels rasismen och dels sensationslystnaden i USA.

Kanske kan inte den amerikanska kapitalismen längre lösa de interna problem den skapat i skärningspunkten mellan våldet, kapitalismen, ojämlikheten och utslagningen i samhället. Därför är möjligen en tragisk historia den enda konstnärliga form som förmår teckna en bild som känns tillräckligt "sann" eller verklig. Att filmen fått ett så översvallande mottagande tycks ha att göra med att den uttrycker de mardrömmar och farhågor som det progressiva USA i dag känner och den gör det på ett mycket anslående sätt, ett sätt som vad gäller effektsökandet/effektiviteten påminner om det som hände i Las Vegas i januari 2025.

SVEN-ERIK KLINKMANN